

(recenze knihy Přemysla Houdy *Intelektuální protest nebo masová zábava? Folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace*).

V roce 2008 jsem napsal recenzi na knihu **Přemysla Houdy** s názvem ***Šafrán: Kniha o sdružení písničkářů***

Stejný autor (nar. 1981), vysokoškolský pedagog, vydal letos v nakladatelství Academia v edici Šťastné zítřky knihu s dlouhým názvem:

Intelektuální protest, nebo masová zábava? Folk jako společenský fenomén v době tzv. normalizace

. Kniha je jako populárně vědecká monografie v podstatě solitérem, protože folku se zatím v této podobě, až na ojedinělé autory (např. Z. Nešpor), nikdo nevěnoval. Autor není hudebníkem ani textařem a jako „mladý nepamětník“ má k tématu patřičný nadhled. Kromě doby označené vžitým pojmem „normalizace“ (Poznámka: termín normalizace je užíván jako označení období od dubna 1969 do listopadu 1989, což je nesprávné.

Normalizace v žargonu KSČ znamenala jen návrat od kontrarevoluce do „normálu“, což se stalo po čistkách ve straně i ve společnosti. Podobně je všeobecně užíván termín „gulag“ pro koncentrační stalinský tábor, ale uvedená zkratka označovala úřad, který měl tábory na starosti.) se autor soustředil v podstatě jen na písničkáře. Stranou ponechává kapely i známé festivaly jako Porta. V úvodních částech autor analyzuje vztah režimu po roce 1948 k jednotlivým „nepřátelským“ hudebním žánrům, včetně právní úpravy restrikce a sankcí. Režim postupně nenáviděl jazz, ostatně jak tomu bylo i za Protektorátu, kdy jazz byl označen jako židovsko- negroidní směr, poté rock and roll. Postupně byly šrouby povolovány, nejprve byl vzat na milost jazz, formálně jako žánr utlačovaných černochoů, a v šedesátých letech i rock. Než se autor začne zabývat vlastním tématem, pokouší se o definici folku. Definici skládá podle různých hledisek, ale každé z nich se váže jen na určité období. V podstatě je folk ztotožněn s písničkářstvím, kdy hlavní roli hraje text a zpočátku je hudba na jiné koleji, což se netýká všech

umělců. Kniha je podstatným dílem věnována textům, a to formou konfrontace, včetně originálních citací z písní Dylana, Donovana či Cohena. Tito autoři a interpreti mají s našimi společné téma – protest. Jedním z hlavních důvodů je rozpor generací - staré a mladé. Tento základ je společný všem písničkářům bez ohledu na „zemi původu“. Podobnost končí, když dělítkem byla železná opona. Autor připomněl legendárního Woody Guthrieho a Pete Seegra, který koncertoval v roce 1965 v Československu. Seeger v podstatě nastartoval folkový žánr u nás, ale přišel z jiného světa, a když byla přeložena jedna jeho píseň o boji proti kapitalismu, byl překvapen tím, že publikum tolik neaplaudovalo (viz též román Mirákl Josefa Škvoreckého). Houda klade vedle sebe texty písní vybraných písničkářů - generace V. Merty, O. Janoty, J. Hutky, P. Lutky, V. Třešňáka a samozřejmě i K. Kryla a zabývá se i mladší generací, zejména P. Dobešem a J. Nohavicou. Skutečně otevřených textů proti režimu bylo málo, převládaly jinotaje, podobně jako tomu bylo v případě otevřených protestů A. Galiče proti poetice B. Okudžavy. Houda dospívá v řadě případů k závěru, že řada textů je nadčasových, o čemž se zatím „klusovským protestům v prvním plánu“ může jen zdát. Část knihy je věnována Sekci mladé hudby, což byl v podstatě boj za to, aby písničkáři mohli vystupovat, aniž by byli sankcionováni. Je hodno obdivu, jak dovedně byl obcházen režim se všemi jeho formálními zákazy a příkazy a rekvalifikačními zkouškami. Největším trnem v oku režimu byli ti, kteří podepsali Chartu 77 - Hutka, Třešňák a Veit, a byli donuceni k emigraci. Proti písničkářům však režim neuspořádal obdobnou justiční maškarádu, jak tomu bylo v případě Plastic People of Universe, ani se nikdy neobjevil všeobjímající paličský článek, jak tomu bylo v případě Nové vlny. Samozřejmě autor se znovu zabývá sdružením Šafrán a z folkových festivalů si vybral jediný - Folkovou Lipnici. Tento festival si vybral nejen proto, že na něm moderátor Jan Rejžek vzal na jeviště Václava Havla. Houda vedl rozhovory i s pořadatelem a pracovníky Národního výboru Havlíčkův Brod. V podstatě všichni měli žánr rádi a daleko více by se báli zdrogovaných a opilých mániček a folk byl v podstatě tichý a z tohoto hlediska neškodný žánr. To se však psala druhá polovina osmdesátých let minulého století a režim praskal, byť pomalu a líně. V poslední kapitole se Houda zamýšlí nad fenoménem Nohavica. Zde bych si dovolil ocitovat závěr kapitoly: *„Nohavica maximálně mohl zradit sám sebe, ale je pouze a jen jeho věcí, jak se s tím vypořádá, případně nevypořádá .“* Je dobré, že se folkovým žánrem někdo takto zabývá a kniha je v mnohém poučná, zejména pro generaci, která tzv. normalizaci neprožila. Další období, tj. vývoj folku po roce 1989, na svého Přemysla Houdu ještě čeká. Budu rád, když výsledek bude stejně dobrý, jako v případě knihy, kterou jsem přečetl jedním „tahem“.